Paul Csavdari

„Apere-se Baal!”

Despre curaj, texte „sfinte” și înțelepciunea de a nu lupta pentru dumnezei

O scenă dintr-o vreme tulbure

Într-o epocă întunecată din istoria Israelului, poporul trăia sub povara asupririi madianiților. Acești invadatori nu doar că jefuiau recoltele, ci lăsau în urmă un popor zdrobit, bântuit de teamă și foamete. Viața de zi cu zi era umbrită de o dominație care nu era doar militară, ci și spirituală. Altarele lui Baal, zeul păgân al fertilității și al furtunii, se înălțau pretutindeni – pe coline, în piețe, în curțile templelor. Jertfele aduse lui Baal ardeau neîncetat, iar cultul său devenise un simbol al ordinii sociale acceptate, susținute de conducătorii locali și de conformismul comunității. Baal nu era doar o figură mitologică, ci un stâlp al identității colective, o forță care unea și, în același timp, controla societatea.

A contesta această ordine era un act de o îndrăzneală rară. A atinge un altar al lui Baal nu însemna doar a sfida o practică religioasă, ci a ataca însăși temelia autorității publice. Era echivalent cu a declara război nu doar zeului, ci și mulțimii care îl venera, liderilor care îl susțineau și tradițiilor care îl legitimau. Într-o astfel de lume, curajul de a acționa împotriva curentului era nu doar periculos, ci și aproape de neconceput.

În acest context tensionat, un om pe nume Ghedeon primește o poruncă divină neașteptată: să dărâme altarul lui Baal al tatălui său și să taie stâlpul idolului Așera de lângă el. Sub protecția întunericului, însoțit de doar zece oameni, Ghedeon îndeplinește această misiune. Altarul este prăbușit, stâlpul este retezat, iar în locul lor se ridică un altar nou pentru Domnul, pe care este adusă o jertfă folosind chiar lemnele idolului distrus. Acest act nu este doar o provocare religioasă, ci și un gest simbolic: o declarație că adevărul divin nu are nevoie de altare false pentru a se afirma.

Furia mulțimii și răspunsul neașteptat

Dimineața, cetatea este cuprinsă de haos. Vestea dărâmării altarului se răspândește rapid, stârnind indignare și furie. Mulțimea nu vede în acest gest o chemare la reflecție, ci o profanare a ceea ce consideră sacru. Strigătele lor sunt unanime: „Aduceți-l pe Ghedeon! Să moară!” Furia lor nu este doar o reacție la distrugerea unui obiect fizic, ci o apărare a identității lor colective, a valorilor și a ordinii pe care le considerau de neclintit. Pentru ei, altarul lui Baal nu era doar un simbol religios, ci un fundament al stabilității sociale.

În acest moment de criză, tatăl lui Ghedeon, Ioas, intervine cu o replică simplă, dar de o profunzime tăioasă:

- „Voi vreți să luați apărarea lui Baal? Voi vreți să-l apărați? Cine va lua apărarea lui să fie omorât până dimineața! Dacă Baal este dumnezeu, să se apere singur împotriva celui ce i-a dărâmat altarul!" (Judecători 6:31)

Aceste cuvinte răstoarnă logica mulțimii. Ioas nu se angajează în dispute teologice complicate și nici nu încearcă să apere acțiunile fiului său prin argumente sofisticate. În schimb, pune o întrebare practică și devastatoare: dacă Baal este cu adevărat un zeu, de ce are nevoie de apărarea voastră? Dacă este atotputernic, de ce depinde de furia și violența unei mulțimi? Logica sa este clară și imposibil de contrazis. În loc să alimenteze conflictul, Ioas dezarmează mulțimea, forțând-o să se confrunte cu absurditatea propriei reacții.

Rezultatul este surprinzător: furia colectivă se domolește, iar Ghedeon primește un nou nume – Ierubaal, adică „Să se apere Baal împotriva lui". Acest nume devine o mărturie vie a lecției lui Ioas, o amintire că un zeu adevărat nu are nevoie de apărători umani pentru a-și afirma puterea.

Înțelepciunea pe care am pierdut-o

Replica lui Ioas ar fi trebuit să devină un principiu universal pentru modul în care oamenii se raportează la credință, adevăr și autoritate. Dacă un zeu este real și atotputernic, nu are nevoie de armatele, ura sau violența oamenilor pentru a fi apărat. Credința autentică nu se bazează pe impunerea forței, ci pe încrederea că adevărul divin este suficient de puternic pentru a rezista oricărei provocări. Poți mărturisi un adevăr, îl poți trăi și îl poți urma, dar nu este nevoie să reduci la tăcere pe cei care îl contestă sau să îi elimini pe cei care pun întrebări.

Cu toate acestea, istoria umanității dezvăluie o poveste diferită. În loc să lase adevărul să se apere singur, oamenii au construit ziduri în jurul „altarelor" lor – fie ele temple fizice, fie colecții de texte considerate sacre. Orice tentativă de a pune sub semnul întrebării aceste altare a fost întâmpinată cu ostilitate, excludere sau chiar violență. De la inchizițiile medievale la persecuțiile religioase din diverse epoci, istoria este plină de exemple în care „paznicii altarului" au simțit nevoia să apere ceea ce credeau a fi adevărul, de parcă acesta ar fi fost prea fragil pentru a rezista singur.

Această tendință nu este doar o relicvă a trecutului. Chiar și astăzi, în diverse contexte religioase, politice sau culturale, vedem aceeași reacție: o nevoie de a proteja cu orice preț „altarele" considerate sacre, fie ele texte, ideologii sau lideri. Însă lecția lui Ioas ne invită să ne întrebăm: dacă ceea ce apărăm este cu adevărat adevărat, de ce simțim nevoia să-l protejăm cu atâta vehemență?

„Canonul" – un nou tip de altar

În vremea lui Ghedeon, altarele erau construite din piatră și lemn, vizibile și tangibile. Astăzi,

altarele au luat forme mai subtile, dar la fel de puternice. „Canonul” – colecțiile de texte considerate sfinte, fie ele Biblia, Coranul, Vedele sau alte scrieri sacre – a devenit echivalentul modern al altarului lui Baal. Aceste texte nu mai ard cu foc fizic, dar pot aprinde pasiuni și conflicte atunci când sunt puse sub semnul întrebării.

A critica un verset, a propune o altă interpretare sau a ridica întrebări despre originea sau contextul unui text sacru este adesea perceput ca un act de profanare. Cei care îndrăznesc să o facă sunt rapid etichetați drept eretici, apostați sau inamici ai credinței. Dar întrebarea lui Ioas rămâne la fel de relevantă: dacă un text este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu, nu ar trebui să fie capabil să reziste oricărei critici? Dacă adevărul vine de la o sursă divină, nu ar trebui să strălucească prin propria sa claritate și forță, fără a avea nevoie de gardieni umani care să-l apere cu amenințări sau forță?

Această logică simplă este rareori aplicată. În loc să permită textelor sacre să fie examinate, testate sau chiar contestate, mulți lideri religioși și adepți aleg să le înconjoare cu ziduri de dogmă, amenințări și tabuuri. În acest fel, ceea ce ar trebui să fie o sursă de lumină devine uneori o sursă de diviziune și conflict.

Lecția uitată de religiile lumii

Cuvintele lui Ioas – „Dacă Baal e dumnezeu, să se apere singur” – sunt o provocare care transcende timpul și spațiul. Cu toate acestea, istoria religiilor demonstrează o lipsă aproape totală a acestei înțelepciuni. Iudaismul, creștinismul, islamul și alte tradiții au fost marcate de momente în care cei care au îndrăznit să pună sub semnul întrebării textele sau interpretările oficiale au fost reduși la tăcere, marginalizați sau persecutați.

De la arderea pe rug a ereticilor în Evul Mediu la excluderea disidenților religioși din comunități, istoria este plină de exemple în care oamenii au simțit nevoia să „apere” un Dumnezeu atotputernic. Paradoxul este evident: dacă Dumnezeu este cu adevărat atotputernic, de ce ar avea nevoie de apărători umani? Dacă un text este divin, de ce ar avea nevoie de legi și pedepse pentru a fi protejat?

Această atitudine nu doar că limitează libertatea de gândire, ci transformă credința într-un act de conformism. În loc să fie o relație vie cu un Dumnezeu viu, credința devine o apărare oarbă a unui set de reguli, texte sau tradiții. În acest proces, oamenii uită esența credinței: încrederea că adevărul divin este suficient de puternic pentru a rezista oricărei provocări.

Când Dumnezeu nu mai e lăsat să fie Dumnezeu

Problema cu „apărarea” excesivă a credinței este că transformă un Dumnezeu viu într-un idol static. Când spui „Trebuie să apărăm credința”, spui, de fapt, „Nu cred că Dumnezeu poate să Se apere singur”. Aceasta nu este credință, ci o formă de mândrie ascunsă sub masca evlaviei. Credința

adevărată are curajul de a lăsa adevărul să fie testat, provocat și chiar criticat. Dacă adevărul vine de la Dumnezeu, va rezista. Dacă nu, nu merită să fie apărat.

Episodul lui Ierubaal ne arată absurditatea de a lupta pentru un zeu care, dacă ar fi real, nu ar avea nevoie de apărători umani. La fel de absurd este să lupți pentru un „canon" care, dacă ar fi cu adevărat divin, ar putea rezista oricărei întrebări sau critici. În loc să lase adevărul să vorbească de la sine, „gardienii canonului" au preluat rolul de judecători, decidând ce este „blasfemie" și ce este „adevăr" nu pe baza unei revelații divine, ci pe baza autorității lor.

Această atitudine a generat conflicte de-a lungul istoriei. Cruciadele, inchizițiile, războaiele religioase – toate au fost justificate în numele „apărării" unui adevăr care, dacă ar fi fost cu adevărat divin, nu ar fi avut nevoie de sabie sau foc pentru a fi susținut. În loc să promoveze o căutare autentică a adevărului, aceste acțiuni au creat diviziuni, suferință și ură.

Paralele moderne: altarele din afara religiei

Dinamica descrisă în povestea lui Ierubaal nu se limitează la religie. În lumea modernă, altarele au luat forme noi, dar la fel de rigide. Știința dogmatică, ideologiile politice, mișcările sociale – toate pot crea propriile „canoane" intangibile. O teorie științifică considerată „de necontestat", un manifest politic tratat ca adevăr absolut sau un lider ideologic ridicat la rang de simbol sacru – toate acestea pot deveni „Baal"-i moderni.

Cine îndrăznește să critice aceste „altare" este adesea tratat ca un Ghedeon contemporan: ostracizat, „anulat" public sau exclus din comunitate. În loc să fie încurajată dezbaterea deschisă, dogma dominantă este apărată cu o fervoare care amintește de mulțimea furioasă din cetatea lui Ghedeon. Reacția nu este una de căutare a adevărului, ci de protejare oarbă a „altarului" stabilit.

De exemplu, în mediul academic, anumite teorii sunt tratate ca fiind de necontestat, iar cei care le pun sub semnul întrebării riscă să fie marginalizați sau să-și piardă credibilitatea. În politică, criticarea unui lider sau a unei ideologii poate duce la excludere socială sau la atacuri publice. Chiar și în mișcările sociale, care promovează adesea valori precum incluziunea, cei care ridică întrebări incomode sunt uneori etichetați ca „trădători" sau „dușmani". În toate aceste cazuri, reacția este aceeași: o apărare oarbă a „altarului", fără dorința de a examina adevărul.

O înțelepciune care ar fi schimbat istoria

Imaginați-vă cum ar fi fost istoria dacă logica lui Ioas ar fi devenit normă. Fără cruciade, pentru că „Dacă Dumnezeu vrea, va cuceri singur Ierusalimul". Fără ruguri aprinse pentru eretici, pentru că „Dacă doctrina e adevărată, va rezista singură". Fără execuții ale profeților sau disidenților, pentru că „Dacă nu vin de la Dumnezeu, vor cădea fără intervenția noastră".

Din păcate, oamenii au preferat să creadă că adevărul este fragil și trebuie apărat cu legi, pedepse și forță. În loc să aibă încredere în puterea unui Dumnezeu atotputernic, l-au redus la un idol neputincios – un Baal care nu se poate apăra singur. Această mentalitate a generat conflicte, diviziuni și suferință, în loc să promoveze o căutare autentică a adevărului.

Dacă am fi învățat lecția lui Ioas, am fi evitat multe dintre tragediile istoriei. Am fi înțeles că adevărul nu are nevoie de gardieni, ci de oameni care să-l trăiască cu curaj și onestitate. Am fi învățat să lăsăm adevărul să se apere singur, în loc să construim ziduri în jurul lui.

Curajul de a lăsa Adevărul liber

Adevărul nu are nevoie de gardieni, ci de oameni care să-l trăiască. Nu are nevoie de ziduri de protecție, ci de inimi deschise, dispuse să-l exploreze și să-l pună la încercare. Dacă un adevăr vine de la Dumnezeu, nicio critică, nicio întrebare și nicio provocare nu îl poate distruge. Dimpotrivă, astfel de încercări pot curăța drumul spre o înțelegere mai profundă a adevărului.

Când dărâmi un „altar" fals – fie el un idol din piatră, un text considerat intangibil sau o ideologie dogmatică – nu îl ataci pe Dumnezeu, ci creezi spațiu pentru ca adevărul Său să se manifeste. Dacă cineva se simte amenințat de acest gest, problema nu este la Dumnezeu, ci la idolul din inima sa.

Lecția lui Ierubaal ne îndeamnă să avem curajul de a pune sub semnul întrebării altarele false, indiferent de forma pe care o iau. Ne îndeamnă să avem încredere că adevărul, dacă este autentic, va rezista oricărei provocări. Și, mai presus de toate, ne îndeamnă să renunțăm la nevoia de a controla adevărul, lăsându-l să se apere singur.

Concluzie

Povestea lui Ierubaal este mai mult decât o relatare biblică; este un apel la curaj, înțelepciune și libertate. Este timpul să încetăm să ne luptăm pentru „apărarea" unui Dumnezeu care, dacă este real, nu are nevoie de protecția noastră. Este timpul să renunțăm la zidurile ridicate în jurul textelor, ideilor sau liderilor și să lăsăm adevărul să fie liber.

Dacă Baal este dumnezeu, să se apere singur. Dacă adevărul vine de la Dumnezeu, să fie liber să strălucească. Restul este doar zgomotul mulțimii care se teme să-și vadă idolii prăbușiți.